

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

11 De nona, & decima conditionibus census.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

fraus, quando est tacita pactio, quando itidem emptor non emerit censum, nisi venditor anticipato solueret. Præterea quando necessitate compulsus venditor sese obligat emptori ad soluendam anticipato annuam pensionem, ut emptor ipse voluerit. At quando debitor census sponte sua anticipato soluit, Constitutio Pij V. creditorem non prohibet accipere.

Tertio quaeritur, quid sit dicendum, quando pactum est, ut anticipato fiant solutiones, & ita in aliquot annos facta sunt? Questio in eo consistit, An non solum peccatum sit, sed etiam restituendum id, quod est acceptum? Respondeo, Constitutionem Pontificiam vetare, ne anticipato census annuus solvatur ex pacto, quia huiusmodi solutio anticipata, foeneraria, & usuraria habetur, quare non solum pactum iniquum, sed etiam usurarium censetur, ac proinde pensiones annuae, anticipato solvuntur, restituenda sunt.

De octava conditione census.

CAPVT X.

OCTAVO in Constitutione Pij V. habetur sic: [Conventiones directæ, aut indirectæ obligantes ad casus fortuitos, eum, qui alias ex natura contractus non tenetur, nullo modo valere volumus.]

Hæc conditio posita est in gratiam venditoris census: & est æquissima, quia emptor debet periculum subire rei sibi venditæ: nam sicut emolumentum, & commodum rei venditione perfecta ad emptorem pertinet, sic etiam periculum, & damnum. *l. Necessario. ff. de Periculo rei vend. & emptor census debet periculum sustinere census sibi venditi.*

Primo quaeritur, An venditor census possit obligari actione hypothecaria de evictione? Respondeo, posse, quia Pontifex solum prohibet, ne obligetur contra naturam contractus: at huiusmodi obligatio est emptioni, & venditioni consentanea: nam si res supposita censui euincatur in totum, vel ex parte, debet venditor venditionem defendere. *l. ff. de Evict.* Deinde si res illa non fuerit libera, sed alteri obligata, venditor etiam iure compellitur eam liberam facere; ergo emptor his obligationibus tenetur ex natura contractus.

Casus etiam fortuiti sunt in duplici differentia: Aut enim sunt casus in ipso censu, aut in ipsa re censui subiecta, & in utriusque vim, & locum habet Pontificia Constitutio.

Secundo quaeritur, An hæc conditio ex natura contractus requiratur, an solum ex Constitutione Pontificia? Conradus, Sotus, Covarruias, & Benedictus Bonius, qui putant in omni censu reali obligatam esse personam venditoris: ita ut si res obstricta censu fortuito perierit, adhuc venditor emptori obligetur, & debeat aliunde censum annuum solvare.

Dicent illi, hanc conditionem ex iure scripto, non naturali esse necessariam: sed Nauarrus, Virginius, & alij respondebunt, requiri ex natura contractus: quia conditione completa, periculum rei venditæ ad emptorē spectat. Cum item res perit, Domino suo perit, non alteri: ergo si res obligata censui fortuito perit, census extinguatur: Et hæc est verior sententia.

De nona, & decima conditionibus census.

CAPVT XI.

NONO prohibetur Pij V. Constitutione, Ne vltio pacto adiecto auferatur, aut restringatur facultas alienandi rem suppositam censui.

Hæc etiam conditio posita est gratia venditoris, qui eam retineat penes se dominium rei, in qua censum constituit, debet esse sui rei moderator, & arbiter. *l. In re mandata. C. Mandati.* Sicut enim testator nequit prohibere, nisi iustis de causis, ne possit hæres bona alienare. *l. Filiusfamilias. ff. Digni. ff. de Legat. 1.* Sic emptor census nequit ea lege censum emere, ne venditor possit fundum, in quo est census constitutus, alienare.

Primo quaeritur, An hæc conditio census cum iure naturali congruat? Ratio dubitandi est, quoniam si res supposita censui arbitrata venditoris vendi possit, eo ipso aliquando ad possessorem deveniret, qui vel ob nimiam potentiam, vel inopiam, vel etiam malitiam nollet, aut non posset annuam pensionem solvare. Accedit, quod res est obligata censui, eo ipso igitur habet in ea aliquod ius emptor; ac proinde nequit venditor absque eius consensu eam rem vendere. Respondeo, conditionem æquissimam videri, quia censuales contractus est ab emphyteotico, & feudali omnino distinctus: nam rei in feudum, vel emphyteusum data directum dominium est penes eum, qui rem dat, & ideo possessor absque consensu Domini, eam rem alienare non potest: at vero directum dominium rei obligatæ censui, retinet penes se venditor census: ergo non est, cur veterem eam distrahere, & alienare. Præterea nullo damno Dominus census afficitur, quia non emit rem, in qua est census, sed censum annuum.

Postremo in ea Constitutione Pontifex decernit, ut si venditor rem vendere voluerit, id primitū denunciet emptori census, ut si ei libuerit, tantidem rem illam emat, sin minus, re alteri vendita, onus ad illum emptorem transibit, ita ut Dominus census debeat pensionem annuam exigere à secundario rei possessore, non à primario venditore. Quod si possessor secundarius noluerit, aut non potuerit censum annuum solvare, sibi imputet Dominus census, qui noluit rem rem emere, & tamen consensit in venditionem.

Sed quid dicendum, si eo infcio res vendita fuerit? poteritne convenire venditorum census, an vero tantum possessorem? Covarr. *lib. 3. var. resol. cap. 7. num. 22.* generatim docet, possessorem, non venditorem conveniri posse, quia res cum suo onere ad possessorem transit. Sed Virginius *de censibus par. 1. num. 23.* censet, in casu, de quo loquitur, Dominum census, & actionem habere, etiam in venditorem, ita ut possit eum, vel eius hæredes in iudicio convenire, eo quod ipso infcio res est alteri vendita, ac proinde potest annuum censum exigere, vel à possessore rei, vel à venditore.

Secundo quaeritur, An Titius debitor census possit rem censui subiectam dividere, ita ut duobus, pluribusque in partes diuisam vendere queat? Respondeo cum Nauarr. *in commen. de usur. num. 114.* & Virginius *de censibus par. 2. num. 31.* posse: hoc enim nec est contra naturam contractus, nec contra Constitutionem Pij V.

Cæterum si pars rei censu obstricta vendenda sit, hoc denunciari debet Domino census, isque, si velit emere, est ceteris præferendus, & per mensuram expectandus iuxta Constitutionem Pij V. Nam lex quidpiam statuens de toto, v. g. fundo, habet quoque vim in parte eius. Vnde quemadmodum Pontificia Constitutio præcipit, ut moneatur, & certior fiat Dominus census, si totus fundus vendendus sit, sic etiam præcipit, ut ei denunciatur, si pars fundi sit distrahenda.

Tertio quaeritur, Quid sit dicendum, quando debitor fundum censui obligatum in plures partes diuisum pluri-

bus vendiderit? Quid item si census in tribus prædijs constituto, Titius tria illa prædia tribus vendiderit? Caiusque, cui census debetur, poterit in solidum à quouis possessore integrum censum exigere, an vero potius totum possit à quolibet emptore partem census postulare? Ratio huius dubitationis est, quia creditor, cui multa res sunt iure hypothecæ obligatæ, potest quemlibet possessorem convenire, & ab eo exigere in solidum integrum debitum, ex l. *Mofchis. ff. de iur. fidei*: eo quod hypothecæ, & pignoris ius est indivisum. l. *Rom hereditariam. ff. de Euct. l. Pignoris. ff. de Pignor. Couarr. lib. 3. var. resol. cap. 7. & s. ait*, Dominum censum non posse in solidum agere contra quemlibet possessorem, sed quemlibet eorum pro rata portione teneri, si facta facta diuisio sit. Quod si res diuisa non sit, debet iudicis arbitrio diuidi, ut quilibet possessor ex parte ad se pertinenti, census partem soluat, quoniam quilibet res cum suo onere, & seruitute ad alium transit: ergo pars rei transit cum parte oneris. In alijs vero hypothecis potest agi in solidum contra quemlibet possessorem, ne creditor cogatur cum pluribus possessoribus litigare, & à pluribus separatim debiti partem exigere, cum magno sui discrimine, grauibus incommodis, & multis impensis. Hoc idem ante docuerat Gloss. in l. *Mofchis, paulo ante cit.* quamvis Dynus, & alij tradiderint, in alijs etiam hypothecis non posse quemlibet possessorem in solidum conveniri, quia quilibet tantum ex parte, que ad ipsum devenit, tenetur. Nauarrus in *comment. de iur. num. 118.* putat, Dominum censum ius habere exigendi integrum censum tum à quolibet possessore partis, tum etiam à venditore rei. v. g. Titius, qui censum annum ex suo fundo debet Caio; vendit fundum tribus emptoribus, potest Caius in solidum convenire Titium, & quemlibet alium possessorem partis fundi. Id probat, quia multiplicatis hæreditibus non debet fieri deterior conditio creditoris. l. 2. §. *Ex his. ff. de Verb. oblig. & l. Plana. ff. Famil. heredes. Virgin. de censib. par. 2. num. 33. ait*: Quando res promissa, vel relicta hæreditibus diuisionem non patitur, quilibet hæredum creditor in solidum obligatur: quando vero res diuisionis est capax, sociorum quilibet, etiam hæredum ex sua tantum parte tenetur. Bari. & alij in l. 2. §. *de Verb. oblig.* Ratio huius est, quia res transit cum onere sibi annexo: ergo si pars vna transfertur ad Titium, non obligatur in solidum, sed ex parte. Quare si debitor census fundum, in quo est census, tribus vendiderit, aut venditionem Domino census denunciarit, iuxta constitutionem Dij V. aut secus. Si primum, tunc Caius, qui est Dominus census, non habet ius à Titio exigendi: nec item in solidum potest à quolibet possessore postulare, sed partem à singulis. Si vero infesto Caio facta est venditio, potest ipse Caius à Titio totum censum annum exigere, quia culpa debitoris, non debet fieri deterior conditio creditoris.

Vltimo queritur, An res censui supposita, si vendenda sit, æstimari debeat minoris? Respondet, debere, quia minoris est pretij res seruitute, vel alio aliquo onere, vel obligatione alligata, quam libera: ac cum venditur res supposita censui, non venditur libera, sed oneri subiecta, eo quod emptor tunc obligatur Domino census, ergo multo minoris æstimatur.

In decima autem conditione sic ait Pontifex: [Volumus rem ipsam semper & libere, & sine solutione laudemij, seu quinquagesimæ, aut alterius quantitatatis, vel rei, tam inter vivos, quam in vitima voluntate alienari.] Quid sit laudemium, explicat Clarus *quæst. 23. §. Emphyteusis. & D. d. vltima. C. de iure emphyteutico.* Laudemium intelligitur id, quod soluitur Domino, quando consentit in alienatione rei emphyteutica: solet autem solui quinquagesima pars pretij.

De vndecima, & duodecima census conditionibus.

CAPVT XII.

VNDECIMO, & duodecimo Pius V. sua constitutione præcipit: [Vt si res subiecta censui, vendenda sit, Dominus census alijs omnibus præferatur, eique denunciantur conditiones, quibus vendenda sit, & is per mensum expectetur.]

Tria hic præcipiuntur, quæ singula sunt iuri consentanea. Nam valet etiam consuetudo, vel statutum, ne res vendatur exteris. Item valet voluntas testatoris, ne res testamento extra familiam alienetur. *Doctores in l. Filiusfamilias. §. Diuis. ff. de Legat. 1.* ergo valet etiam constitutio, quæ prohibet, ne res obligata censui, vendatur alteri, quam Domino census, si eam empturus sit.

Quæres, an etiam hoc beneficium conueniat hæreditibus Domini census, per l. *Ait Prator. §. Hac verba. ff. de Neg. gestis*? Respondeo, continere ex cap. *Constitutus, de In iur. test. restit.* quia hæres successor, & defunctus, vna, & eadem persona censetur. *Authen. de Iur. iur. an. à morien. præf.* Nam census transit ad hæredes necessarios, qui defuncti re ferunt personam: ac proinde cum eodem privilegio, & beneficio, quod erat census Domino concessum, transfertur. Sed nunquid hoc privilegium, & ius pretendit se ad eum, cui censum donauerit, vel vendiderit Dominus eius? Respondeo, pretendere se, quia Dominus census habet liberam facultatem vendendi; ergo si vendat, vel donet, census cum suo privilegio, & beneficio transit. Verum à quonam die ipse mensis debet numerari? Numerandus est à die, quo Dominus census motus fuerit, & certior factus de venditione facienda.

Quæres, an primus dies illius mensis inter alios dies pro computato haberi debeat? Minime vero, quia dies termini non numeratur in termino. l. 1. §. *ibi Bar. & alij. ff. Si quis cauti.* Sed nunc mensis ille necessario erit dierum vtilium? Dies porro vtilis vocatur, quando tempus non est continuuum, & quando dies elapsi non nocent absentibus, vel impedito legitime, & quando dies feriati non numerantur. Respondeo, dies mensis debere esse continuos: nam tempus vtile datur ratione iudicij, cum res, scilicet in iudicio tractatur: hic vero non agitur de iudicio, fortassis tamen Domino census impedito legitime, dies, qui interim elabuntur, non computantur.

Quid vero iudicandum, quando alienatio facta fuerit, his tribus, quæ hæcenus explicui, minime seruatis? Respondeo, alienationem posse tunc in iudicio dissolui, ac rescindi, quia ius Domino census acquisitum, uti constitutionis Pontificæ tolli per priuatum hominem non potest. l. *Id quod nostrum. ff. de Regulis iuris. & cap. Indulsum, eod. tit. in sexto.*

De tridecima census conditione.

CAPVT XIII.

DĒCIMOTERTIO loco Pontifex ait: [Pacta continentia morosum census debitorem, teneri ad interesse lucri cessantis, vel ad cambium, seu certas expensas, aut certa salaria, aut ad salaria, seu expensas medio iuramento creditoris liquidandas, siue rem censui subiectam, seu aliquam eius partem amittere, aut aliud ius ex eodem contractu, siue aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam pecnam cadere, ex toto irrita sint, & nulla.] Hæc ibi.

Primo queritur, An à debitore census iure pactum exigatur, ut si morosus sit in soluendo censu, debeat lucrum, quod cessat, Domino census solvere? Nauarrus in *comment. de iur. nu. 83.* & Virgin. *de censib. par. 1. nu. 9.* negant posse, quia hoc prohibet manifeste ipsa constitutio Pontificæ.